

<h4>Iris, perunika</h4> <p>Perunike so rod raznolikih in nadvse priljubljenih trajnic, ki rastejo na najrazli?nej?ih rasti?ih med skalnimi razpokami, na vrtni gredi, nekatere pa tudi na robu ribnikov in v mo?virjih. Odlikujejo se po lepih, zanimivo oblikovanih cvetovih, nekatere vrste pa? tudi po lepih suli?astih listih.</p> <p>Vsem perunikam je skupen posebno oblikovan cvet. Iz cveta se razvijejo valjaste plodne glavice, ki so sprva zelene, nato rjave. Rod je velikokrat razdeljen na razli?ne skupine glede na njihove podzemne dele. Ti so lahko korenike, ?ebulice ali korenine. O perunkah je napisanih veliko knjig, kajti domala ves rod je pomemben za vrtnarstvo. Omenili jih bomo le nekaj.</p> <p>Bradate perunike imajo podzemne korenike. Zna?ilen je njihov cvet z barvnimi dla?icami, ki so name?ene po sredini enega izmed treh zunanjih listov cvetnega odevala in sestavlajo bradico. Cvetovi so najrazli?nej?ih barv. V to skupino uvr?amo veliko ve?ino vseh perunik, med njimi mnoge gojene vrtnarske sorte. Najbolje uspevajo na son?nih legah, v bogatih, odcednih tleh. Cvetijo od sredine pomlad do poletja. Velja pravilo, da ni?je sorte cvetijo prej kot vi?je. Lepi so predvsem med cvetenjem, pred in po cvetenju pa nekoliko manj, saj listi postanejo rjavi. Priporo?ljivo je, da jih na vsake dve do tri leta razsadimo.</p> <p>Nebradate perunike imajo tudi podzemne korenike, razlika je predvsem v cvetu ? pri teh namre? ni zna?ilne ?etinaste bradice v zunanjem cvetnem odevalu. V tej skupini so zanimive japonske vodne perunike iz vrst <em>I. ensata</em> in <em>I. laevigata</em> ter sibirska perunika, <em>I. sibirica</em>. Slednja se odlikuje po ozkih modrikasto zelenih listih, ki sestavlajo lep ?op, ki nekoliko spominja na ?ope trav. Listi so lepi ve?ji del leta, jeseni se rumenoobarvajo, kar daje poseben ?ar vrtni gredi jeseni. Cvetovi so lahko beli, krem, modri, vijoli?ni, redkeje ro?nati in purpurni. Cveti maja in junija, odvisno od sorte. Po cvetenju se razvijejo lepi zeleni plodovi, ki pozneje skupaj s cvetnimi stebli postanejo rjavi. Nekateri vrtnarji so mnenja, da je za bogato cvetenje naslednjo sezono, le-te treba odstraniti. Vendar to ni potrebno. Celo ?koda je, saj so plodovi lepi do pozne jeseni. Sibirska perunika je trpe?na trajnica, ki raste na soncu ali polsenci, v vla?nih, kakor tudi suhih tleh in ne zahteva posebne oskrbe.</p> <p>Perunike so poznali ?e v starem Egiptu. Imela je veliko simbolnih pomenov. V srednjem veku in renesansi so v evropskih de?elah to bili kraljevskost, plemi?ka odli?nost, vite?kost, hrabrost in mo?.</p> <p>Perunike so lepe okrasne rastline za cvetli?ne grede, skalnjake, obronke, obre?ja ribnikov in drugih voda, mo?virnate vrtove in sen?ne dele vrta.</p> <h4>Primula, jegli? (Primulaceae)</h4> <p>Tudi jegli?i so zelo raznolike rastline, ki jih gojimo zaradi ?ivobarvnih cvetov. V vrtovih so prisotni ?e ve? kot pet stoletij.</p> <p>Primule so ve?inoma trajnice, nekaj je tudi enoletnic in dvoletric. Nekatere vrste gojimo tudi kot lon?nice in za rezano cvetje. Ime izvira iz latinske besede <em>primus</em>, prvi in se nana?a na zgodnje pomladansko cvetenje nekaterih vrst.</p> <p>Jegli?i najlep?e uspevajo v vla?nih, odcednih tleh, polnih organskih snovi. Sadimo jih lahko v polsenco in v hladnej?e lege na soncu. Pazimo le, da se tla preve? ne izsu?ijo. Nekateri rastejo tudi na mokrih rasti?ih in tudi v kislih tleh, zato jih velikokrat sadimo na grede z rododendroni. Jegli?i imajo liste v pritli?nih rozetah. Cvetovi so cevasti, zvonasti ali trobentasti in na vrhu ?iroko razprtii. Zrastejo od 20-50 cm v vi?ino.</p> <p>Celoten rod je razdeljen na mnogo podsekcij. Opisali bomo le nekaj vrst trajnic, ki rastejo po vrtovih. <em>P. capitata</em>, ima majhne, po robovih nazob?ane liste. Listi, stebla in cvet so pokriti z belim poprhom. Cvetno steblo zraste do 30 cm in na koncu nosi plo?ato vijoli?no socvetje. Cveti poleti. <em>P. denticulata</em>, obloglavi jegli? zacveti ?e zgodaj pomlad. Na koncu cvetnih stebel se marca za?nejo odpirati kroglasta glavi?asta socvetja z drobnimi cvetovi razli?nih barv. Ta vrsta je posebej cenjena, saj v tem ?asu cveti le malo trajnic. <em>P. florindae</em>, himalajski jegli? je eden izmed vi?je rasto?ih, saj lahko zraste tudi do 80 cm. Odlikuje se po

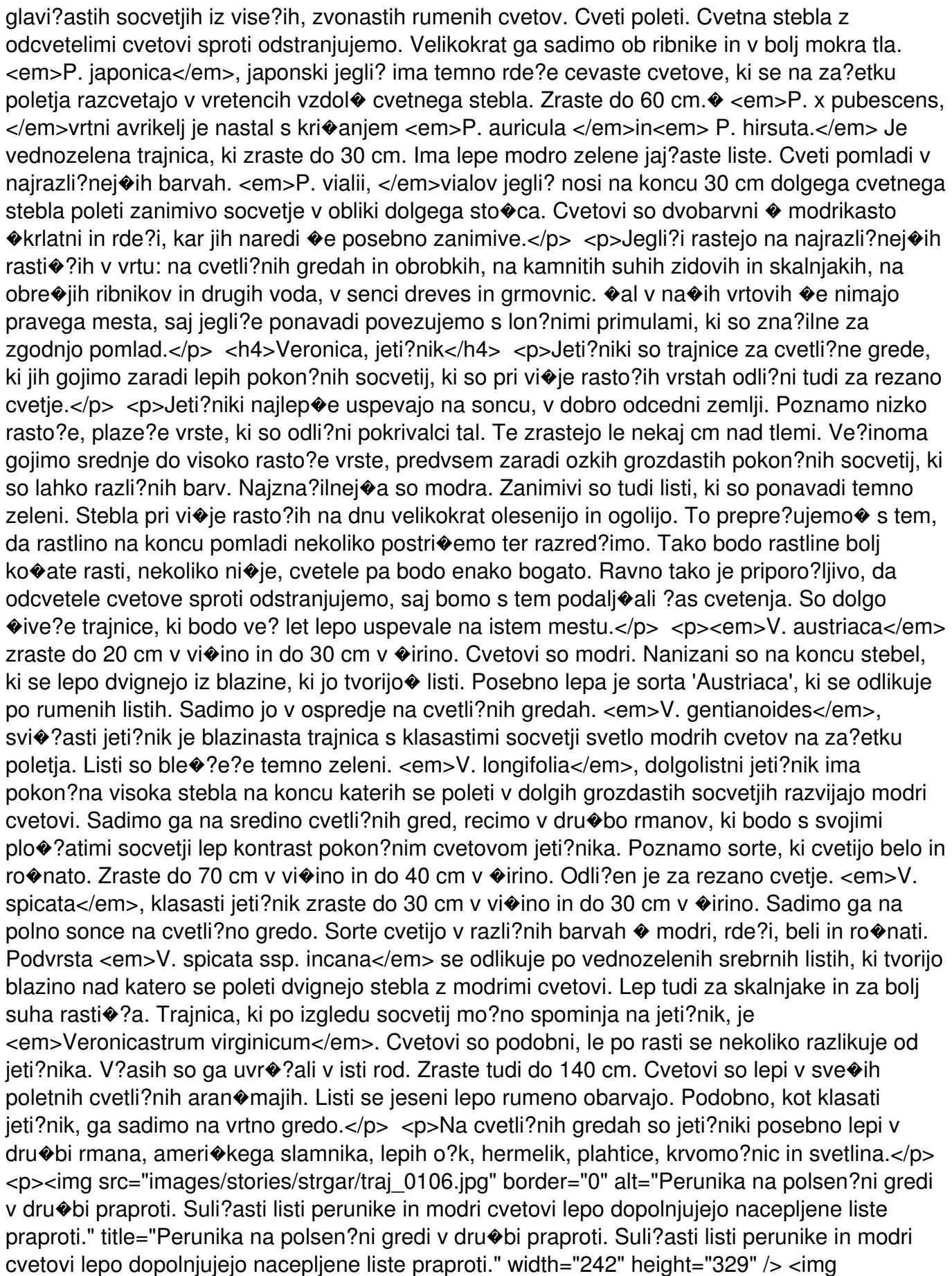
glavi?astih socvetijih iz vise?ih, zvonastih rumenih cvetov. Cveti poleti. Cvetna steba z odcvetelimi cvetovi sproti odstranjujemo. Velikokrat ga sadimo ob ribnike in v bolj mokra tla. *P. japonica*, japonski jegli? ima temno rde?e cevaste cvetove, ki se na za?etku poletja razcvetajo v vretencih vzdol? cvetnega steba. Zraste do 60 cm.♦ *P. x pubescens*, *P. auricula* in *P. hirsuta*. Je vednozelena trajnica, ki zraste do 30 cm. Ima lepe modro zelene jaj?aste liste. Cveti pomladji v najrazli?nej?ih barvah. *P. vialii*, *P. vialov* jegli? nosi na koncu 30 cm dolgega cvetnega steba poleti zanimivo socvetje v obliki dolgega sto?ca. Cvetovi so dvobarvni ♦ modrikasto ?krlatni in rde?i, kar jih naredi ♦e posebno zanimive.♦ *Jegli?* i rastejo na najrazli?nej?ih rasti?ih v vrtu: na cvetli?nih gredah in obrobkih, na kamnitih suhih zidovih in skalnjakih, na obre?jih ribnikov in drugih voda, v senci dreves in grmovnic. ♦al v na?ih vrtovih ♦e nimajo pravega mesta, saj jegli?e ponavadi povezujemo s lon?nimi primulami, ki so zna?ilne za zgodnjo pomlad.

*Veronica*, jeti?nik *Jeti?niki* so trajnice za cvetli?ne grede, ki jih gojimo zaradi lepih pokon?nih socvetij, ki so pri vi?je rasto?ih vrstah odli?ni tudi za rezano cvetje.

*Jeti?niki* najlep?e uspevajo na soncu, v dobro odcedni zemlji. Poznamo nizko rasto?e, plaze?e vrste, ki so odli?ni pokrivalci tal. Te zrastejo le nekaj cm nad tlemi. Ve?inoma gojimo srednje do visoko rasto?e vrste, predvsem zaradi ozkih grozdastih pokon?nih socvetij, ki so lahko razli?nih barv. Najzna?ilnej?a so modra. Zanimivi so tudi listi, ki so ponavadi temno zeleni. Stebla pri vi?je rasto?ih na dnu velikokrat olesenijo in ogolijo. To prepre?ujemo♦ s tem, da rastlino na koncu pomladji nekoliko postri?emo ter razred?imo. Tako bodo rastline bolj ko?ate rasti, nekoliko ni?je, cvetele pa bodo enako bogato. Ravno tako je priporo?ljivo, da odcvetele cvetove sproti odstranjujemo, saj bomo s tem podalj?ali ?as cvetenja. So dolgo ?ive?e trajnice, ki bodo ve? let lepo uspevale na istem mestu.

*V. austriaca* zraste do 20 cm v vi?ino in do 30 cm v ?irino. Cvetovi so modri. Nanizani so na koncu stebel, ki se lepo dvignejo iz blazine, ki jo tvorijo? listi. Posebno lepa je sorta 'Austriaca', ki se odlikuje po rumenih listih. Sadimo jo v ospredje na cvetli?nih gredah. *V. gentianoides*, svi?asti jeti?nik je blazinasta trajnica s klasastimi socvetji svetlo modrih cvetov na za?etku poletja. Listi so ble?e?e temno zeleni. *V. longifolia*, dolgolistni jeti?nik ima pokon?na visoka steba na koncu katerih se poleti v dolgih grozdastih socvetijih razvijajo modri cvetovi. Sadimo ga na sredino cvetli?nih gred, recimo v dru?bo rmanov, ki bodo s svojimi plo?atimi socvetji lep kontrast pokon?nim cvetovom jeti?nika. Poznamo sorte, ki cvetijo belo in ro?nato. Zraste do 70 cm v vi?ino in do 40 cm v ?irino. Odli?en je za rezano cvetje. *V. spicata*, klasasti jeti?nik zraste do 30 cm v vi?ino in do 30 cm v ?irino. Sadimo ga na polno sonce na cvetli?no gredo. Sorte cvetijo v razli?nih barvah ♦ modri, rde?i, beli in ro?nati. Podvrsta *V. spicata* ssp. *incana* se odlikuje po vednozelenih srebrnih listih, ki tvorijo blazino nad katero se poleti dvignejo steba z modrimi cvetovi. Lep tudi za skalnjake in za bolj suha rasti?a. Trajnica, ki po izgledu socvetij mo?no spominja na jeti?nik, je *Veronicastrum virginicum*. Cvetovi so podobni, le po rasti se nekoliko razlikuje od jeti?nika. V?asih so ga uvr?ali v isti rod. Zraste tudi do 140 cm. Cvetovi so lepi v sve?ih poletnih cvetli?nih aran?majih. Listi se jeseni lepo rumeno obarvajo. Podobno, kot klasati jeti?nik, ga sadimo na vrtno gredo.

Na cvetli?nih gredah so jeti?niki posebno lepi v dru?bi rmana, ameri?kega slamnika, lepih o?k, hermelik, plahtice, krvomo?nic in svetlina.

Perunika na polsen?ni gredi v dru?bi praproto. Sli?asti listi perunike in modri cvetovi lepo dopolnjujejo nacepljene liste praproto.

src="images/stories/strgar/traj\_0105.jpg" border="0" alt="I. ensata 'Variegata', japonska perunika je prav posebej zanimiva zaradi svojih belo progastih listov. Sadimo jo tudi v mokra tla." title="I. ensata 'Variegata', japonska perunika" width="237" height="329" style="border: 0pt none;"/> 